

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

2024/1 LSF 197 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven (Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2024-04925

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 5. november 2024, som senest ændret § 8 i lov nr. 1687 af 30. december 2024, foretages følgende ændring:

1. Efter § 754 e indsættes i kapitel 68:

»§ 754 f. Politiet kan til brug for efterforskningen af en lovovertrædelse sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase, hvis

- 1) der er bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen,
- 2) efterforskningen angår en overtrædelse af straffelovens §§ 114-114 j, 216, § 225, jf. § 216, § 237 eller en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter, og
- 3) efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2025.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Indførelse af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i dansk politi

2.1. Gældende ret

2.1.1 Politiloven

.

2.1.2 Retsplejeloven

.

2.1.3 Lov om Det Centrale Dnaprofilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister

.

2.1.4 Politiets behandling af personoplysninger til retshåndhævende formål

.

2.2. Justitsministeriets overvejelser

2.3. Den foreslåede ordning

2.3.1 Genetisk slægtsforskning

.

2.3.2 Betingelserne for at kunne anvende genetisk slægtsforskning

.

*2.3.2. Bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra
1. gerningspersonen*

*2.3.2. Kriminalitetens alvor
2.*

*2.3.2. Efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende
3. betydning for efterforskningen*

3. Forholdet til retshåndhævelsesloven

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Klimamæssige konsekvenser
8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9. Forholdet til EU-retten
- 10 Hørte myndigheder og organisationer m.v.
.
11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) ønsker, at politiet skal benytte de værktøjer til opklaring af sager, som nye metoder, teknologier mv. giver mulighed for. Det omfatter også muligheden for at sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase (genetisk slægtsforskning). Dette skal være med til at sikre, at flere gerningspersoner bliver draget til ansvar for deres alvorlige forbrydelser.

Det Centrale Dna-profilregister (dna-profilregisteret) fungerer som centralt redskab for politiet i forbindelse med efterforskning, herunder til at fastslå en persons identitet, udelukke mistænkte og identificere gerningspersoner til forbrydelser. Registeret er af afgørende betydning for politiets muligheder for at efterforske og opklare kriminalitet.

Formålet med at søge i dna-profilregisteret er at finde personer, hvis dna-profiler allerede er registreret i dna-profilregisteret. Samtidig vil politiet på baggrund af et dna-spor fra en uidentificeret gerningsperson kunne søge efter slægtsrelationer til den pågældende (slægtskabssøgning) blandt eksisterende personprofiler i politiets dna-profilregister. Et "hit" i dna-profilregisteret kræver, at politiet tidligere har registreret dna-oplysninger fra en sigtet eller dømt person af relevans. Hvis den formodede gerningsperson eller en slægtsrelation til denne ikke tidligere er dømt eller sigtet, vil der ikke være registrerede oplysninger om den pågældende, og politiet vil således ikke kunne fremsøge den pågældende eller dennes slægtninge i politiets eget dna-register. Det er således ikke altid tilfældet, at dna-profilregisteret indeholder de fornødne oplysninger til at identificere en mulig gerningsperson til et strafbart forhold.

Erfaringer fra udlandet har imidlertid vist, at genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase kan være et effektivt redskab til at opklare meget alvorlige forbrydelser, som ikke har kunnet opklares ved brug af andre efterforskningsmetoder, herunder ved at søge i politiets eget dna-register. Genetisk slægtsforskning er således bl.a. set anvendt i USA ved brug af kommercielle slægtsforskningsdatabaser, ligesom metoden i 2020 blev anvendt i forbindelse med et pilotprojekt i Sverige til brug for opklaringen af et 16 år gammelt dobbeltdrab.

Der blev den 20. juni 2022 stillet et borgerforslag om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase (alternativt ved oprettelsen af en dansk statslig samtykkebaseret database, hvor borgere bosiddende i Danmark frivilligt registrerer deres dna) i

efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet. Borgerforslaget rundede 50.000 støtter i september 2022 og blev i starten af 2023 fremsat som beslutningsforslag nr. B 15 (uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 10, folketingsåret 2022-23, 1. samling). Beslutningsforslaget blev vedtaget af regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Nye Borgerlige.

Det er i den forbindelse centralt for regeringen, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase er reguleret af en særskilt retlig ramme, som sikrer, at det kun sker i sager, hvor den samfundsmæssige interesse i at anvende oplysninger fra en kommerciel dna-baseret slægtsforskningsdatabase overstiger hensynet til privatlivets fred.

Lovforslaget har på denne baggrund til formål at tilvejebringe en særskilt retlig ramme for politiets brug af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase som et efterforskningsmiddel i dansk politi.

Der lægges konkret op til, at der i retsplejeloven indsættes en ny bestemmelse, hvorefter politiets brug af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel reguleres.

Ved genetisk slægtsforskning forstås i denne sammenhæng sammenligning af oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase. Det er ikke hensigten med lovforslaget at regulere politiets adgang til at foretage sammenligning af oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra politiets eget registre eller andre landes tilsvarende registre. Denne form for sammenligning reguleres i stedet af de generelle regler, herunder reglerne i politiloven og retshåndhævelsesloven.

2. Indførelse af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet

2.1. Gældende ret

2.1.1. Politiloven

Lov om politiets virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 1270 af 29. november 2019 med senere ændringer (politiloven), er lovgrundlaget for dansk politis virksomhed, og politiet er i medfør af politiloven pålagt en række opgaver, herunder at efterforske og forfølge strafbare forhold, jf. politilovens § 2, nr. 3. Bestemmelsen henviser til politiets virksomhed inden for strafferetsplejen, der er nærmere reguleret i retsplejeloven.

Varetagelsen af politiets opgaver forudsætter, at politiet indsamler, videregiver, anvender, analyserer mv. oplysninger – herunder i vidt omfang personoplysninger – om bl.a. mistænkte og ofre. Dette er navnlig tilfældet inden for strafferetsplejen, hvor der systematisk indsamles og behandles bl.a. følsomme personoplysninger om de berørte personer i forbindelse med den strafferetlige efterforskning og eventuelle efterfølgende strafforfølgning ved domstolene.

Politiloven suppleres af regler i den øvrige lovgivning, herunder navnlig retsplejeloven, ligesom lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger regulerer rammerne for bl.a. politiets behandling af personoplysninger til retshåndhævelsesformål.

2.1.2. Retsplejeloven

Politiets opgave med at efterforske og forfølge strafbare forhold er genstand for udførlig regulering i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 5. november 2024 med senere ændringer. Retsplejeloven fastsætter bl.a. rammerne for, hvordan og under hvilke omstændigheder politiet må foretage konkrete indgreb over for borgerne som led i strafferetlig forfølgning.

Retsplejelovens kapitel 67 og 68 indeholder almindelige bestemmelser om politiets efterforskning og regler om afhøringer og særlige efterforskningsskridt. Det fremgår bl.a. af lovens § 743, at politiets efterforskning har til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten. Retsplejeloven indeholder desuden regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb, der kan iværksættes af politiet, eventuelt efter rettens kendelse, i forbindelse med efterforskning af strafbare forhold. Disse efterforskningsmidler medfører i vidt omfang behandling af personoplysninger om f.eks. mistænkte og ofre.

Retsplejelovens kapitel 72 vedrører legemsindgreb. Reglerne giver politiet hjemmel til mod sigtede eller andre at foretage besigtigelse af legemets ydre, optagelse af fotografier, aftryk og lignende af legemets ydre samt visitation af det tøj, som den pågældende er iført (legemsbesigtigelse) samt nærmere undersøgelse af legemet, herunder af dets hulrum, udtagelse af spyt- eller blodprøver eller andre tilsvarende prøver, røntgenundersøgelse eller lignende (legemsundersøgelse).

Politiets sikring af eksempelvis fingeraftryk samt blod- og spytspor, der ikke involverer besigtigelse eller undersøgelse af et legeme, er ikke reguleret i retsplejeloven. Sikring af sådanne spor fra eksempelvis et gerningssted er ikke reguleret af retsplejelovens regler, medmindre de indebærer eksempelvis beslaglæggelse eller ransagning.

Retsplejeloven indeholder ikke i dag bestemmelser, som fastsætter en særskilt retlige ramme for politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel.

2.1.3. Lov om Det Centrale Dnaprofilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister

Det Centrale Dna-profilregister (dna-profilregisteret) fungerer som centralt redskab for politiet i forbindelse med efterforskning af konkrete straffesager, herunder til at fastslå en persons identitet, udelukke mistænkte og identificere gerningspersoner til forbrydelser.

Folketinget vedtog den 21. juni 2022 lov nr. 873 om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister. Loven, der bl.a. havde til formål at fastsætte en fælles lovgivningsmæssig ramme for både Det Centrale Dna-profilregister (dna-profilregisteret) og Det Centrale Fingeraftryksregister (fingeraftryksregisteret), indeholder nærmere regler for optagelse og sletning af dna-profiler og fingeraftryk i dna-profilregisteret og fingeraftryksregisteret.

Lov nr. 873 af 21. juni 2022 om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister er delvist sat i kraft ved bekendtgørelse nr. 1250 af 5. september 2022 om ikrafttræden af visse bestemmelser i lov om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister. Idet loven kun delvist er sat i kraft, er optagelse og sletning af dna-profiler og fingeraftryk i dna-profilregisteret og fingeraftryksregisteret dels reguleret af lov nr. 873 af 21. juni 2022, dels af lov nr. 434 af 31. maj 2000 med senere ændringer.

Det følger af lov om Det Centrale Dnaprofilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister § 5, at registrene ud over fingeraftryk og dna-profiler må indeholde oplysninger af betydning for registrenes praktiske anvendelse og førelse, herunder identifikationsoplysninger i tilknytning til de registrerede oplysninger. Det kan bl.a. omfatte den registreredes navn, adresse, cpr-nummer, nationalitet, sagens fakta og afgørelser mv.

2.1.4. Politiets behandling af personoplysninger til retshåndhævende formål

Lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger, jf. lov nr. 410 af 27. april 2017 (retshåndhævelsesloven) med senere ændringer, fastsætter rammerne for retshåndhævende myndigheders

behandling af personoplysninger, når behandlingen foretages med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner. Retshåndhævelsesloven gælder således for bl.a. politiets behandling af oplysninger om mistænkte og sigtede i forbindelse med strafferetlig efterforskning.

Retshåndhævelsesloven gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2016/680/EU af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med kompetente myndigheders behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA (retshåndhævelsesdirektivet).

Efter retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2, må politiet behandle personoplysninger om genetiske data, når behandlingen af oplysningerne er strengt nødvendig, og behandlingen sker af hensyn til bl.a. at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger, herunder for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3 om forholdet til databeskyttelseslovgivningen.

2.2. Justitsministeriets overvejelser

Erfaringer fra udlandet har vist, at genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase kan være et effektivt redskab til at opklare meget alvorlige forbrydelser, som ikke har kunnet opklares ved brug af andre efterforskningsmetoder.

Regeringen ønsker, at politiet skal benytte de værktøjer til opklaring af sager, som nye metoder, teknologier mv. giver mulighed for. Det omfatter også muligheden for at kunne afsøge alle relevante muligheder for at sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase (genetisk slægtsforskning). Dette skal være med til at sikre, at flere gerningspersoner bliver draget til ansvar for deres alvorlige forbrydelser.

Efter retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2, må politiet behandle personoplysninger om genetiske data, når behandlingen af oplysningerne er strengt nødvendig, og behandlingen sker af hensyn til bl.a. at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger, herunder for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser.

Det er Justitsministeriets vurdering, at politiet, såfremt de øvrige bestemmelser i retshåndhævelsesloven er iagttaget, efter gældende ret kan anvende genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase i efterforskning af strafbare forhold.

Det er dog Justitsministeriets vurdering, at der bør indføres et særskilt retligt grundlag for politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase.

Brugen af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase skal anvendes i sager, hvor politiet – selv om der er fundet dna-spor på gerningsstedet – ikke kan komme videre med efterforskningen, f.eks. fordi den mistænkte gerningsperson eller dennes nærtstående slægtninge ikke er registreret i politiets eget dna-register. Det skal samtidig sikres, at der er en særskilt retlig ramme, der sikrer, at efterforskningsskridtet anvendes i de sager, hvor den samfundsmæssige interesse i at anvende genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase overstiger hensyn til privatlivets fred.

Der lægges på den baggrund op til, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven, der regulerer

politiets sammenligning af oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase som et efterforskningsmiddel i dansk politi.

2.3. Den foreslåede ordning

2.3.1. Genetisk slægtsforskning

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejelovens § 754 f, som giver politiet mulighed for under visse nærmere omstændigheder at sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase i forbindelse med efterforskningen af nogle af de mest alvorlige forbrydelser, herunder terror, voldtægt og drab.

Brugen af genetisk slægtsforskning vil ske som led i en verserende efterforskning, og der vil således være tale om et efterforskningsskridt inden for strafferetsplejen.

Genetisk slægtsforskning er en metode inden for slægtsforskning, hvor dna-analyser anvendes til at fastslå slægtskab mellem enkeltpersoner. Metoden indebærer, at en person får lavet en dna-analyse, og resultatet lægges i en dna-baseret slægtsforskningsdatabase, hvor det sammenlignes med resultater fra andre brugere af databasen. Metoden anvendes bl.a. af privatpersoner, som ønsker at finde ukendte slægtninge.

Politiets forventede brug af genetisk slægtsforskning vil kunne beskrives som inddelt i fire faser.

I første fase (dna-analysen) udarbejdes der en dna-analyse af et biologisk spor (dna-spor), hvis der er bestemte grunde til at antage at dna-sporet stammer fra den uidentificerede gerningsperson. Det er således en forudsætning for at kunne anvende genetisk slægtsforskning som efterforskningsmetode, at der findes et dna-spor i efterforskningen, som er af tilstrækkelig mængde, og som har den fornødne kvalitet til, at der kan udarbejdes en dna-analyse. Dna-analysen udarbejdes af Retsgenetisk Afdeling under Retsmedicinsk Institut ved Københavns Universitet. Gennem analysen opnås et detaljeret dna-resultat (sporprofil), idet der ud fra analysen bl.a. kan udledes oplysninger om en persons genetiske karakteristika, arveanlæg mv. Analysen adskiller sig derved fra de dna-profiler, som politiet registrerer i dna-profilregisteret, og den dna-profil, der udarbejdes til brug for genetisk slægtsforskning, vil derfor ikke kunne indlæses og sammenlignes med de dna-profiler, der registreres i politiets eget dna-profilregister.

I anden fase (sammenligning i en slægtsforskningsdatabase) søges sporprofilen op imod andre dna-profiler i en dna-baseret slægtsforskningsdatabase. Politiet vil få adgang til oplysninger om, hvorvidt gerningspersonens dna-profil har et match i databasen og almindelige personoplysninger (navn mv.) om de udfundne slægtsrelationer, men vil ikke i øvrigt få adgang til oplysninger om brugerne af databasen.

For at kunne anvende slægtsforskningsmetoden er det på nuværende tidspunkt nødvendigt, at der overføres sporprofiler til kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser i USA. Det skyldes, at disse databaser tillader søgninger som led i efterforskning af strafbare forhold (bl.a. sager med uopklarede drab). Overførelsen vil f.eks. kunne ske ved, at anklagemyndigheden sender en retshjælpsanmodning til myndighederne i USA.

I tredje fase (traditionel slægtsforskning) bearbejder politiet de match, som er fundet ved sammenligning af data i slægtsforskningsdatabasen. Politiets videre bearbejdning af data sker gennem traditionelle slægtsforskningsmetoder med henblik på at kortlægge slægtsrelationer tilbage i tid og forsøge at finde fælles forfædre til matchene for derefter at udarbejde et stamtræ frem til nutiden. Slægtsforskningsmetoden vil således kunne berøre mange personer. Kortlægningen vil bl.a. ske ved brug af traditionelle hjælpemidler til slægtsforskning, f.eks. søgninger i kirkebøger og andre offentligt tilgængelige arkivalier, navnlig fra Rigsarkivet. Formålet med kortlægningen er at få en begrænset liste over personer, der har

en relevant slægtsrelation med de match, som er fundet via slægtsforskningsdatabasen, og som derfor vil være relevante for politiet at undersøge videre i deres efterforskning. Det bemærkes, at politiet i forhold til dette arbejde eventuelt kan lade sig bistå af en ekstern slægtsforsker.

I fjerde fase (identifikation af en mulig gerningsperson) vil politiet på baggrund af resultaterne fra slægtsforskningen arbejde videre med traditionelle efterforskningsmetoder med henblik på at kunne nå frem til identifikation af en mulig gerningsperson. Hvis politiets efterforskning fører til identifikation af en mulig gerningsperson, vil politiet i medfør af retsplejelovens regler kunne tage en dna-prøve (referenceprøve) fra vedkommende og sammenligne resultatet med dna-sporet (sporprofilen) fra gerningsstedet. Dette sker ved anvendelse af dna-metoder, som politiet har adgang til i forbindelse med efterforskning af straffesager. Det vil – på samme måde som i andre straffesager – i givet fald være et match mellem disse dna-profiler, der sammen med de øvrige sagsoplysninger vil kunne anvendes som bevis i en straffesag mod den pågældende.

Det skal bemærkes, at såfremt sammenligning i slægtsforskningsdatabasen (anden fase) ikke blot medfører et match med slægtninge, men med den formodede gerningsperson, kan politiet også anvende disse oplysninger i den videre efterforskning og identifikation af gerningspersonen.

2.3.2. Betingelserne for at kunne anvende genetisk slægtsforskning

2.3.2.1. Bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen

Det vil efter forslaget være en betingelse for, at politiet kan anvende genetisk slægtsforskning som led i en efterforskning af et strafbart forhold, at der er bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen.

Det er i denne forbindelse en forudsætning, at der er fundet et biologisk spor, og at der foreligger sådanne faktiske omstændigheder, at der er konkrete og rimelige grunde, som peger på, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen bag den alvorlige forbrydelse.

2.3.2.2. Kriminalitetens alvor

Der lægges med lovforslaget op til, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning som led i en efterforskning kun kan finde sted i forhold til efterforskning af terror, voldtægt, drab eller en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter.

Anvendelsesområdet for politiets brug af genetisk slægtsforskning foreslås således begrænset til ganske få meget alvorlige forbrydelser, hvor offentlighedens interesse i en effektiv kriminalitetsbekæmpelse vurderes at veje tungere end det indgreb i privatlivets fred, som metoden indebærer for den enkelte.

Der lægges på den baggrund op til, at politiet kan anvende genetisk slægtsforskning til brug for efterforskningen af en overtrædelse af straffelovens §§ 114-114 j, 216, § 225, jf. § 216 og § 237.

Der lægges endvidere op til, at politiet kan anvende genetisk slægtsforskning til brug for efterforskningen af en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter.

Afgrænsningen af anvendelsesområdet har til formål at sikre, at politiet har mulighed for at bruge genetisk slægtsforskning i de sager, hvor der er tale om en meget alvorlig forbrydelse, og hvor offentlighedens interesse i en effektiv kriminalitetsbekæmpelse vurderes at veje tungere end det indgreb i privatlivets fred, som metoden indebærer for den enkelte.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der kan forekomme sager, der ikke angår straffelovens §§114-114

j, 216, § 225, jf. § 216 og § 237, men hvor de konkrete omstændigheder i sagen tilsiger, at politiet skal kunne bruge genetisk slægtsforskning som led i efterforskningen.

Hvorvidt efterforskningen angår en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter beror på en konkret vurdering af en sags faktiske omstændigheder. Dette kan efter omstændighederne omfatte brandstiftelse efter straffelovens § 180 (med en strafferamme på indtil livstid), vold med døden til følge efter straffelovens § 246 (med en strafferamme på 10 år) og røveri af særligt grov beskaffenhed efter straffelovens § 288, stk. 2 (med en strafferamme på 10 år).

Der er ikke tale om en udtømmende opregning, men idet der skal være tale om kriminalitet af særdeles alvorlig karakter, forudsættes det, at der skal være tale om en overtrædelse af straffeloven med en strafferamme på mindst 8 års fængsel. Det forudsættes endvidere, at der som altovervejende udgangspunkt er tale om personfarlig kriminalitet.

Derudover kan der ved vurderingen af, om der er tale om kriminalitet af særdeles alvorlig karakter, bl.a. lægges vægt på, om den pågældende er mistænkt for flere lovovertrædelser, og om der vurderes at foreligge en gentagelsesrisiko. Der kan også lægges vægt på, om gerningen er særligt planlagt eller udført som led i omfattende eller organiseret kriminalitet, og om gerningspersonen har udvist særlig hensynsløshed.

2.3.2.3. Efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen

Der lægges desuden op til, at politiet kun kan anvende genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase, hvis det vurderes at være af afgørende betydning for efterforskningen.

Heri ligger bl.a., at der skal være en vis grund til at forvente, at anvendelsen af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase vil medføre afgørende resultater for efterforskningen i den forstand, at efterforskningen bringes videre. Det er ikke et krav, at genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase skal anses for det eneste mulige efterforskningsskridt, men andre efterforskningsskridt skal i relevant omfang være afsøgt.

3. Forholdet til retshåndhævelsesloven

Den foreslåede ordning indebærer, at bl.a. politiet og Retsgenetisk Afdeling under Retsmedicinsk Institut ved Københavns Universitet behandler almindelige og følsomme personoplysninger, herunder genetisk data. Der henvises til beskrivelsen i pkt. 2.3.1. af politiets forventede brug af genetisk slægtsforskning som inddelt i fire faser.

Politiets behandling af personoplysninger efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 754 f vil skulle ske i overensstemmelse med retshåndhævelsesdirektivet og retshåndhævelsesloven.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at politiets behandling af personoplysninger efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 754 f vil være i overensstemmelse med §§ 9 og 10 i retshåndhævelsesloven, idet behandlingen af personoplysninger i medfør af den foreslåede bestemmelse må anses for at være strengt nødvendig og vil ske med henblik på at efterforske strafbare handlinger.

Politiets vil i hvert enkelt tilfælde skulle vurdere, om der er bestemte grunde for at antage, at dna-sporet stammer fra den uidentificerede gerningsperson, og om efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning.

Spørgsmålet om, hvordan oplysningerne fra dna-sporet kan overføres til en dna-baseret slægtsforskningsdatabase i et tredjeland, reguleres forsat alene af reglerne i retshåndhævelsesloven.

Hvis der ved anvendelsen af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase overføres spor-profiler (personoplysninger) til lande uden for EU og EØS (tredjelande), skal der være et overførselsgrundlag efter retshåndhævelseslovens afsnit VII. Det forudsættes, at det nødvendige overførselsgrundlag er til stede, inden der som led i ordningen overføres personoplysninger til et tredjeland.

Eksempelvis vil personoplysninger på baggrund af en international retshjælpsanmodning til det amerikanske justitsministerium og efter en konkret vurdering kunne overføres til myndighederne i USA, inden for rammerne af retshåndhævelseslovens § 35, stk. 1, nr. 4. Efter denne bestemmelse kan personoplysninger overføres i enkeltsager med henblik på retshåndhævende formål.

Der er herved navnlig lagt vægt på, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase ikke er udgangspunktet, men alene er forbeholdt sager om terror, voldtægt, drab og overtrædelser af straffeloven af særdeles alvorlig karakter, samt at det forudsættes at være et efterforskningsskridt, der kun anvendes, hvor det er nødvendigt for efterforskningen af de strafbare handlinger, og hvor det således ikke vurderes relevant at anvende andre efterforskningsskridt. Endvidere er der lagt vægt på, at der skal være bestemte grunde for at antage, at dna-sporet, der danner grundlag for de oplysninger, der videregives om den formodede gerningspersonens dna-profil, stammer fra den uidentificeret formodet gerningsperson til forbrydelsen.

Det forudsættes, at politiet, inden overførsel sker, har vurderet, at hensynet til den registreredes rettigheder (den potentielle gerningsperson), jf. retshåndhævelseslovens § 35, stk. 2, ikke går forud for den samfundsmæssige interesse i overførslen. Dette må – navnlig henset til de alvorlige kriminalitetsformer, som efterforskningsskridtet er begrænset til – forventes som udgangspunkt ikke at være tilfældet.

Hvis der findes match ved sammenligning med data i slægtsforskningsdatabasen, vil politiet bearbejde matchene gennem traditionelle slægtsforskningsmetoder med henblik på at kortlægge slægtsrelationer tilbage i tid og finde fælles forfædre til matchene for derefter at udarbejde et stamtræ frem til nutiden. I tilfælde af, at en slægtsforsker bistår politiet, forudsættes det med den forslåede bestemmelse i retsplejelovens § 754 f, at der vil skulle indgås en databehandlaftale mellem politiet og slægtsforskeren, som indebærer, at slægtsforskeren udelukkende må behandle personoplysninger efter instruks fra politiet.

Det forudsættes, at slægtsforskerens behandling af personoplysninger ikke vil omfatte dna-oplysninger eller andre følsomme personoplysninger. Endvidere forudsættes det, at slægtsforskeren vil have tavshedspligt med hensyn til de oplysninger, som vedkommende i den forbindelse har fået kendskab til, ligesom slægtsforskeren vil skulle sikkerhedsgodkendes, og den pågældendes adgang til politiets systemer mv. eventuelt vil skulle begrænses på baggrund af en vurdering af, om adgang til systemerne er nødvendige for den pågældende arbejdsopgave. Straffelovens §§ 152 og 152 c-f vil således kunne finde anvendelse, hvilket indebærer, at enhver uberettiget videregivelse eller udnyttelse af oplysningerne vil kunne straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder og under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 2 år.

Det bemærkes endvidere, at de øvrige bestemmelser i retshåndhævelsesloven skal iagttages, herunder de grundlæggende principper i retshåndhævelseslovens § 4, reglerne om konsekvensanalyse i retshåndhævelseslovens § 25 og reglerne om behandlingssikkerhed i retshåndhævelseslovens § 27. Det indebærer bl.a., at omfanget af de personoplysninger, som overføres til brug for genetisk slægtsforskning, ikke må omfatte mere, end hvad der kræves for at kunne opfylde formålet med ordningen.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Indførslen af muligheden for brug af genetisk slægtsforskning vurderes ikke i sig selv at have direkte

økonomiske konsekvenser, idet udgifterne vil afhænge af anvendelsesgraden af værktøjet. Eventuelle merudgifter afholdes inden for myndighedernes økonomiske rammer.

Det vurderes, at lovforslaget følger de syv principper om digitaliseringsklar lovgivning, herunder princip 5 om tryk og sikker datahåndtering, da det foreslåede vurderes at være i overensstemmelse med retshåndhævelsesloven.

Lovforslaget har ingen implementeringskonsekvenser.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 6. marts til den 2. april (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Akademikerne, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Amnesty International, AmiAmi, Center mod Menneskehandel, Center for Voldtægtsofre i København, Aarhus, Odense, Aalborg, Herning, Kolding, Hillerød, Holbæk og Nykøbing Falster, Copenhagen Business School (CBS) – CBS LAW, Danmarks Jurist- og Økonomforbund, Danmarks Ve-teraner, Danner, Danske Advokater, Dansk Detail, Dansk Erhverv, Dansk Kvindesamfund, Danske Regioner, Dansk Røde Kors, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Socialrådgiverforening, Dataetisk råd, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menne-skerettigheder, Det Kriminalpræventive Råd, DI, Direktoratet for Krimi-nalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjeneste-mandsforening, Fagbevægelsens Hovedorganisati-on, Foreningen af Of-fentlige Anklagere, Fængselsforbundet, Gadejuristen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, HK Landsklubben Politiet og Anklagemyndigheden, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneske-rettigheder, Justitia, Joan-Søstrene, KFUKs sociale arbejde, Kommunernes Landsforening (KL), Kom-petence-center Prostitution, Kraka, Kriminalforsorgsforeningen, Kvinderådet, Kvininfo, Københavns Rets-hjælp, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsforeningen KRIM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsorganisationen mod seksuelle overgreb, Lev Uden Vold, Offerrådgivningen i Danmark, Politidirektørforeningen, Politiforbundet, Reden i København, Aarhus, Odense og Aalborg, Reden Inter-national, Retspolitisk Forening, Rådet for Digital Sikkerhed, Samtlige byretter, Seksualpolitisk Forum, Sexarbejdernes Interesseorganisation, Syddansk Universitet (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet), Ålborg Universitet (Juridisk Institut).

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Indførslen af muligheden for brug af genetisk slægtsforskning vurderes ikke i sig selv at have direkte økonomiske konsekvenser, idet udgifterne vil afhænge af anvendelsesgraden af værktøjet. Eventuelle merudgifter afholdes inden for myndighedernes økonomiske rammer.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning som led i efterforskningen er i dag ikke særskilt reguleret i lovgivningen.

Politiet kan efter retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2, behandle personoplysninger om genetiske data, når behandlingen af oplysningerne er strengt nødvendig, og behandlingen sker af hensyn til bl.a. at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger, herunder for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser.

Det foreslås, at der i retsplejeloven indsættes en ny bestemmelse i § 754 f, hvorefter politiet til brug for efterforskningen af et strafbart forhold vil kunne sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger i en dna-baseret slægtsforskningsdatabase, hvis betingelserne i 1-3 er opfyldt.

Med bestemmelsen lægges der op til, at tre betingelser vil skulle være opfyldt for, at politiet kan anvende genetisk slægtsforskning som led i efterforskning af strafbare forhold.

Det foreslås i nummer 1, at der vil skulle foreligge bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen.

Det vil i den forbindelse en forudsætning, at der er fundet et biologiske spor – eksempelvis hår, blod eller sæd. Det vil ikke nødvendigvis være en forudsætning, at det pågældende spor er fundet direkte på gerningsstedet.

Derudover vil det være en forudsætning, at der er bestemte grunde til at antage, at det pågældende biologiske spor stammer fra gerningspersonen, og ikke fra forurettede eller vidner mv. Dette vil sige, at der vil skulle foreligge sådanne faktiske omstændigheder, der godtgør, at der er konkrete og rimelige grunde, som peger på, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen til den alvorlige forbrydelse.

Betingelsen vil i almindelighed forudsættes at være opfyldt, hvis det pågældende spor er fundet f.eks. på et gerningsvåben eller på forurettede, og det kan udelukkes, at sporet stammer fra forurettede. Det bemærkes, at betingelsen i det foreslåede om at der skal være bestemte grunde til at antag vil skulle forstås på samme måde som den tilsvarende betingelse i retsplejelovens § 781, stk.1, nr. 1.

Det foreslås i nummer 2, at politiet vil kunne anvende genetisk slægtsforskning til opklaring af terror (§§ 114-114 j), voldtægt (§ 216 og § 225, jf. § 216), drab (§ 237) eller en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter.

Dette vil også gælde, når efterforskningen angår efterforskning af forsøg og medvirken, jf. straffelovens §§ 21 og 23, af de nævnte lovovertrædelser.

Hvorvidt en lovovertrædelse vil kunne karakteriseres som værende kriminalitet af særdeles alvorlig karakter beror på en konkret vurdering af en sags faktiske omstændigheder. Dette vil efter omstændighederne kunne omfatte brandstiftelse efter straffelovens § 180 (med en strafferamme på indtil livstid), vold med døden til følge efter straffelovens § 246 (med en strafferamme på 10 år) og røveri af særligt grov beskaffenhed efter straffeloven § 288, stk. 2 (med en strafferamme på 10 år).

Der er ikke tale om en udtømmende opregning, men idet der vil skulle være tale om kriminalitet af særdeles alvorlig karakter, forudsættes det, at der vil skulle være tale om en overtrædelse med en strafferamme på mindst 8 år. Det forudsættes endvidere, at der som altovervejende udgangspunkt vil skulle være tale om personfarlig kriminalitet.

Derudover vil der ved vurderingen af, om der er tale om kriminalitet af særdeles alvorlig karakter bl.a. skulle lægges vægt på, om den pågældende er mistænkt for flere lovovertrædelser, og om der vurderes at foreligge en gentagelsesrisiko. Der vil også kunne lægges vægt på, om gerningen er særligt planlagt eller udført som led i omfattende eller organiseret kriminalitet, og om gerningspersonen har udvist særlig hensynsløshed.

Det foreslås i nummer 3, at efterforskningsskridtet vil antages, at skulle være af afgørende betydning for efterforskningen. Heri vil bl.a., ligge at der ville skulle være en vis grund til at forvente, at anvendelsen af genetisk slægtsforskning vil medføre afgørende resultater for efterforskningen i den forstand, at efterforskningen bringes videre.

Det vil derimod ikke være et krav, at anvendelsen af genetisk slægtsforskning vil skulle anses for det eneste mulige efterforskningsskridt, men andre efterforskningsskridt vil i relevant omfang skulle være af søgt. Anvendelsen af genetisk slægtsforskning vil således også kunne anvendes af politiet i tilfælde, hvor der eksisterer andre efterforskningsskridt, som dog f.eks. bliver betragtet som usikre, uforholdsmæssigt besværlige eller uforholdsmæssigt ressourcekrævende, m.v.

Det bemærkes, at betingelsen i det foreslåede om at skulle være af afgørende betydning vil skulle forstås på samme måde som den tilsvarende betingelse i retsplejelovens § 781, stk.1, nr. 2.

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke vil være territorielt afgrænset i forhold til placeringen af de kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser.

Det bemærkes desuden, at retten i medfør af retsplejelovens § 746, stk. 1, kan afgøre tvistigheder om lovligheden af politiets efterforskningsskridt, som indebærer brugen af genetisk slægtsforskning.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2025.

Loven vil ikke gælde for Færøerne og Grønland. Det skyldes, at der for Færøerne og Grønland gælder særlige retsplejelove.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 5. november 2024, som senest ændret ved § 8 i lov nr. 1687 af 30. december 2024, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 754 e. indsættes i kapitel 68:

»§ 754 f. Politiet kan til brug for efterforskningen af en lovovertrædelse sammenligne oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase, hvis

- 1) der er bestemte grunde til at antage at dna-sporet stammer fra gerningspersonen,
- 2) efterforskningen angår en overtrædelse af straffelovens §§ 114-114 j, 216, § 225, jf. § 216, § 237, eller en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter og
- 3) efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.«